

שבועות כה-א

עניין: שבועה ונדר

ספרי מטות פיסקא א

לאו אינו נדר כך אף בשבועה ת"ל לאסור אסר מכל מקום. מה הפרש בין נדרים לשבועה בנדרים כנודר בחיי המלך בשבועה כנשבע במלך עצמו

רמב"ן במדבר ל, ג

וטעם ידור נדר לה' אינו כמו: אשר נשבע לה' (תהלים קלב ב), כי הוא כמו: וישבע לו (בראשית כד ט), שנשבע אליו לצרכו, אבל בשבועה יאמר: ובשמו תשבע (דברים י ג), ואשבעך בה' (בראשית כד ג), כאשר נשבעתי לך בה' אלהי ישראל לאמר כי שלמה בנך ימלוך אחרי (מלכים ב א ל), השבעה לי באלהים הנה (בראשית כא כג). אבל בנדר לא יאמר "ידור בה'" אלא "לה'". וכבר רמזו החכמים טעם הדבר בספרי (כאן): אמרו, מה הפרש בין נדרים לשבועות, בנדרים כנודר בחיי המלך, בשבועות כנשבע במלך עצמו, אף על פי שאין ראיה לדבר זכר לדבר: חי ה' וחי נפשך אם אעזבך (מלכים ב ד ל). והסוד, כי השבועה מלשון שבעה, כי בנתה ביתה חצבה עמודיה שבעה, והנדר בתבונה, ראשית דרכו קדם מפעליו מאז. נמצא שהנדרים על גבי תורה עולים, ולפיכך חלים על דבר מצוה כדבר הרשות, והנה כל נדר לה', וכל הנשבע בו.

רבינו בחיי במדבר ל, ג

קולות שבמתן תורה, וכבר בארתי שם. ולפיכך באה השבועה בכל התורה כלה בלשון ביי"ת, כענין (שמות לב) אשר נשבעת להם כך, אחת נשבעתי בקדשי (תהלים פט), כי נשבעתי (בראשית כב), ובשמו תשבע (דברים ו), נשבע ה' בימינו (ישעיה סב), כי הימין מכלל השבועה, והעד על זה מלת נשבע, והנדר הוא בלמ"ד (תהלים קלב) נדר לאביר יעקב, וכן בכאן כי ידור נדר לה', לה' הארץ ומלואה (שם כד), שהמשכה תפסק מן העליונים והשפלים, וישוב הכל ליסודו הראשון. ומכאן תבין בבאור מאמר חכמי האמת שאמרו שהשבועה היא כנשבע במלך עצמו, והנדר הוא כנשבע בחיי המלך, כי חיי המלך עיקרו של מלך, וזה מבואר.

וע"ד הקבלה איש כי ידור נדר לה', נדר מלשון דירה, לה', הוא דירתו של עולם, אלהים שבבראשית שכרא העולם, והשבעה נאצלים משם, והמקיים נדר דעתו שהוא מאמין באותה דירה כשחשבו נשמתו שם, והעובר על הנדר הנה הוא מוסר מאותה דירה, וזהו לשון נדר שמשמע דבר והפכו, קביעות דירה והסרת דירה, וכן לשון נשבע, כי המקיים שבועתו נכנס בתוך השבעה, ועובר עליה מוסר מהם.

ויש לך להתעורר בלשון משה שאמר זה הדבר אשר צוה ה' איש כי ידור נדר לה', כי מטעם זה הוצרך להזכיר לה' ולא אמר כי ידור נדר אליו, וזהו כח הנדר שהוא למעלה מן השבועה, שהוא לשון נגזר משבעה, ולכן ראוי הנדר שיחול על המצות כי המצות מתוך השבעה נתנו, והם שבעה